

De geloofszekerheid van de uitverkorene, en de zekerheid van de afvallige

Over de spanning tussen Gods verkiezende genade en de waarschuwingen van Zijn Woord

Filippenzen 2:12-13 *Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.*

Dik Aangeenbrug

2026

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Kerkgeschiedenis.....	4
1.1 Pelagius en Augustinus	4
1.2 Het semipelagianisme	4
1.3 Augustinus en de hervormers.....	4
1.4 Arminius en Gomarus, remonstranten en contraremonstranten	4
1.5 Overeenkomst en verschil tussen Pelagius en Arminius	5
1.6 Uitspraken van concilies en synoden.....	5
1.7 Wat Dordrecht zelf over de spanning zegt.....	5
1.8 De controverse tussen George Whitefield (1714-1770) en John Wesley (1703-1791)	6
2. De leer van Gods Woord	8
2.1 De spanning laten staan.....	8
2.2 God komt tot Zijn doel door Zijn Woord.....	8
3. De twee kolommen	11
3.1 De eerste kolom	11
3.2 De tweede kolom.....	13
3.3 Het boek des levens.....	16
4. Mijn standpunt.....	17
4.1 Waar de zekerheid ligt: in Hem	17
4.2 De waarschuwing als werktuig van de Geest	17
4.3 Twijfel die op haar plaats is	18
4.4 Wat de verkiezing wél verklaart	18
4.5 Een tweesnijdend zwaard: twee lijnen, één doel	19
4.6 De kenmerken van het kindschap	20
4.7 Slot.....	21
Geraadpleegde bronnen	22

Inleiding

Dit opstel gaat over de spanning tussen de leer van de uitverkiezing en de waarschuwingen die Gods Woord tot de gelovige richt. Uit die waarschuwingen blijkt dat de mens, ook de gelovige, ten volle verantwoordelijk wordt gehouden voor het zalig worden, het zalig zijn en het zalig blijven. Reeds in de vroege kerk is hierover hevig gestreden, en dat is niet zonder reden: de Bijbel zelf geeft er aanleiding toe. Het onderwerp is overweldigend en onbevattelijk van inhoud, maar er is nog iets anders aan de hand. Voor beide zijden van deze zaak kunnen zó veel en zó heldere teksten worden aangevoerd, dat de opponenten in een twistgesprek elkaar met de Schrift zelf in de hand kunnen bestrijden. Dat is bij geen ander leerstuk het geval.

Het verschil met andere strijdpunten laat zich gemakkelijk aanwijzen. Voor de kinderdoop bijvoorbeeld kan geen kolom van teksten worden samengesteld die deze leer rechtstreeks bewijst; men is aangewezen op enkele "huisteksten", waarin men moet inlezen dat er wellicht een zuigeling in huis is geweest die dan gedoopt zou zijn, en de eigenlijke verdediging verloopt daarom langs een theologische constructie, de verbondsleer. Iets dergelijks geldt voor de verschillende eindtijdvisies, die tal van teksten als een legpuzzel neerleggen en soms aan één enkele tekst worden opgehangen, welke in het verband waarin Paulus haar schreef een geheel andere strekking heeft dan zij in het stelsel krijgt. Ook de verschillende visies op Israël hangen daarmee samen. De discussie over homoseksualiteit, huwelijk en echtscheiding ten slotte, die pas na de Tweede Wereldoorlog is opgekomen, is geen twist tussen Schriftgetrouwe lezers onderling, maar tussen Schriftgetrouwen en vrijzinnigen.

Hoe het ook zij: voor geen van deze onderwerpen kan men twee kolommen van duidelijke teksten naast elkaar leggen, teksten die zonder uitleg, zonder leeswijzer en zonder de kunstgrepen waarmee tegenstrijdigheden worden rechtgebreid, op het eerste gezicht twee tegenovergestelde posities dragen. Dat kan wél bij het onderwerp van dit opstel, en het is het enige onderwerp waarbij dat mogelijk is. Daarom is het een moeilijk en diep onderwerp: het gaat over zaken die ons verstand niet kan bevatten. Wie de twee uitgebreide tekstkolommen hierna niet naast elkaar, maar na elkaar bestudeert, zal dit, denk ik, verstaan.

Het gaat mij dus om meer kennis van dit onderwerp, met een tweeledig doel: mildheid jegens elkaar als broeders wanneer wij hierin wat verschillend denken, en meer ontzag voor God. Twee teksten zetten de toon, omdat zij beide zijden in één adem noemen. Paulus roept op tot werken met vreze en beven, want het is God Die het willen en het werken werkt (Filippensen 2:12-13, hierboven). Petrus roept op de verkiezing vast te maken:

2 Petrus 1:7-10 *En bij de godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen. Want zo deze dingen bij u zijn, en in u overvloedig zijn, zij zullen u niet ledig noch onvruchtbaar laten in de kennis van onzen Heere Jezus Christus. Want bij welken deze dingen niet zijn, die is blind, van verre niet ziende, hebbende vergeten de reiniging zijner vorige zonden. Daarom, broeders, benaarstigt u te meer, om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende zult gij nimmermeer struikelen.*

1. Kerkgeschiedenis

Reeds in de vroege kerk is over dit onderwerp stevig gedebatteerd. Ik geef hieronder een kleine en zeer onvolkomen schets van die geschiedenis, niet om haar volledig te behandelen, maar om te laten zien dat de strijd niet uit de lucht gegrepen is: wie de Schrift leest zoals zij er staat, komt deze spanning onvermijdelijk tegen, en de kerk is er sinds de vijfde eeuw niet meer van losgekomen.

1.1 Pelagius en Augustinus

De Britse monnik Pelagius (omstreeks 354-418) zette een stroming in gang die de menselijke vrije wil benadrukte. Niet Gods genade, maar de menselijke wil was volgens hem doorslaggevend voor de verlossing; de genade bestond hierin, dat God de mens een vrije wil ter beschikking had gesteld. Pelagius ontkende de erfzonde: de mens wordt als een onbeschreven blad geboren en is van nature in staat tot het goede. De kerkvader Augustinus (354-430) heeft zich vooral aan het einde van zijn leven ingespannen om deze leer te bestrijden.¹ Het pelagianisme onderstreept de eigen inbreng van de mens in zijn rechtvaardiging voor God: alleen wanneer de mens werkelijk instemt met Gods aanbod van genade kan hij zalig worden. Augustinus is de klassieke woordvoerder van het antipelagianisme, waarin de grond van de verlossing geheel en al wordt gelegd in het soevereine besluit van God.²

1.2 Het semipelagianisme

Als reactie op Augustinus' leer van de totale verdorvenheid ontstond in Zuid-Gallië, rond Johannes Cassianus en later Faustus van Riez, een middenpositie die later het semipelagianisme is genoemd. Zij ging niet uit van een onbeschreven blad, zoals Pelagius, maar evenmin van een geheel verdorven blad, zoals Augustinus; de mens is deels zondig, maar kan zonder voorafgaande tussenkomst van God het begin van het geloof maken en zich tot God keren, waarna de genade hem verder helpt. Dit begin ligt in de menselijke vrije wil.³

1.3 Augustinus en de hervormers

Luther en Calvijn wilden de kerk hervormen en beriepen zich daarvoor naast Gods Woord ook op de oude kerkvaders, die in de christelijke kerk van hun dagen, de kerk van Rome, in hoge achting stonden. Zo wisten zij zich verbonden met Augustinus en zijn leer van de uitverkiezing en de totale verdorvenheid van de mens. Wie de leer van de hervormers aanhingen, werden later protestanten genoemd.

1.4 Arminius en Gomarus, remonstranten en contraremonstranten

Kort na de Reformatie ontstond in Nederland de controverse tussen Jacobus Arminius (1560-1609) en Franciscus Gomarus (1563-1641), beiden hoogleraar te Leiden. Zij draaide om de vraag of Gods besluiten afhangen van het doen en laten van de mens. Gomarus stelde dat Gods besluiten soeverein zijn en dus niet afhangen van wat de mens doet; zonder Gods verkiezende genade kan

¹ Vroege Kerk, "Pelagianisme", <https://vroegekerk.nl/begrip/pelagianisme/>.

² Lucepedia, "Johannes Cassianus (ca. 360-ca. 435)", <https://www.lucepedia.nl/dossieritem/johannes-cassianus/johannes-cassianus-ca-360-ca-435>.

³ Wikipedia, "Semipelagianisme", <https://nl.wikipedia.org/wiki/Semipelagianisme>.

niemand Gods genade aannemen. Arminius leerde een voorwaardelijke verkiezing: God verkiest hen van wie Hij vooruit ziet dat zij zullen geloven en volharden. Na de dood van Arminius dienden zijn aanhangers in 1610 bij de Staten van Holland een remonstrantie in, een verzoekschrift waarin zij in vijf artikelen hun opvattingen over de predestinatie tegenover de strengere calvinisten verdedigden; daarom heetten zij remonstranten, en hun tegenstanders, die in 1611 met een contraremonstrantie antwoordden, contraremonstranten. Het vijfde artikel van de remonstrantie betrof precies het onderwerp van dit opstel: de vraag of de wedergeborene de genade weer kan verliezen. De remonstranten lieten die vraag in 1610 nog uitdrukkelijk open, "om nader uit de Heilige Schrift onderzocht te worden"; later hebben zij de mogelijkheid van afval bevestigd.

1.5 Overeenkomst en verschil tussen Pelagius en Arminius

Pelagius en Arminius legden beiden de nadruk op de vrije wil en de verantwoordelijkheid van de mens in de verlossing, tegenover de strikte leer van de predestinatie, maar hun opvattingen verschillen wezenlijk. Pelagius ontkende de erfzonde en achtte de mens van nature tot het goede in staat. Arminius daarentegen beleeft de erfzonde en benadrukte de noodzaak van Gods genade, maar leerde dat de mens die genade kan aannemen of afwijzen. Daaruit is de arminiaanse theologie van de remonstranten voortgekomen, met daartegenover het kamp van de contraremonstranten, dat op de Dordtse Synode de leer van Calvijn bekrachtigde en de leer van de remonstranten verwierp. Wie een remonstrant een pelagiaan noemt, doet hem dus onrecht; wie het verschil tussen beiden niet ziet, verstaat evenmin waarom Dordrecht zo scherp was.

1.6 Uitspraken van concilies en synoden

De pelagiaanse leer werd in 418 op het Concilie van Carthago veroordeeld; deze veroordeling werd in 431 op het Concilie van Efeze bekrachtigd. Daarna won de gematigder vorm veld die beweerde dat het begin van het geloof een daad van de vrije wil is, zonder hulp van de Goddelijke genade. Dit semipelagianisme is in 529 veroordeeld op het Tweede Concilie van Orange, dat leerde dat ook het begin van het geloof en het verlangen naar God een gave van de genade is. De reformatoren hebben zich later op de canones van Orange beroepen; wat daar over de genade is vastgelegd, keert in de lutherse en calvinistische belijdenis terug als sola gratia, sola fide en solus Christus, met de leer van de erfzonde en de totale verdorvenheid.⁴ Op de Dordtse Synode (1618-1619) werd de leer van de remonstranten veroordeeld en werd de contraremonstrantse leer vastgelegd in de Dordtse Leerregels, die naast de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus tot grondslag van de gereformeerde kerken werden aangenomen: de Drie Formulieren van Enigheid.

1.7 Wat Dordrecht zelf over de spanning zegt

Het is van belang op te merken dat de Dordtse vaders de spanning die dit opstel behandelt, niet hebben weggeredeneerd. Het vijfde hoofdstuk van de Leerregels, over de volharding der heiligen, belijdt dat God de Zijnen bewaart, maar het zegt in één adem dat de bekeerden door eigen schuld van de leiding der genade kunnen afwijken en in grove zonden kunnen vallen, zoals de droevige vallen van David en Petrus leren. Over de gevolgen daarvan spreekt de synode zonder omwegen:

⁴ Wikipedia, "Tweede Concilie van Orange", https://nl.wikipedia.org/wiki/Tweede_Concilie_van_Orange. Orange veroordeelde tegelijk uitdrukkelijk de gedachte dat God iemand tot het kwade zou voorbestemmen.

Dordtse Leerregels V, 5 *Met zodanige grove zonden vertoornen zij God zeer, vervallen in schuld des doods, bedroeven den Heiligen Geest, verbreken voor een tijd de oefening des geloofs, verwonden zwaarlijk hun consciëntie, en verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel der genade; totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op den weg wederkeren, het vaderlijk aanschijn Gods opnieuw verschijnt.*

Nog belangrijker voor dit opstel is wat de synode zegt over de middelen waardoor God de gelovige bewaart. De waarschuwingen en bedreigingen van de Schrift worden daar niet tegenover de verkiezing gesteld, maar als het werktuig van de verkiezing aangewezen:

Dordtse Leerregels V, 14 *Gelijk het God nu liefd heeft dit Zijn werk der genade door de prediking des Evangelies in ons te beginnen, alzo bewaart, achtervolgt en volbrengt Hij het door het horen, lezen en overleggen daarvan, mitsgaders door vermaningen, dreigementen, beloften en het gebruik der heilige Sacramenten.*

De synode voegt eraan toe (V, 12 en 13) dat de zekerheid van de volharding de ware gelovigen geenszins hovaardig en vleselijk zorgeloos maakt, maar een wortel is van nederigheid, kinderlijke vreze en ware godzaligheid, en dat wie deze zekerheid misbruikt om zorgeloos te worden, daarmee juist toont de genade niet te kennen. In hetzelfde spoor vraagt de Heidelbergse Catechismus (vraag 64) of deze leer geen zorgeloze en goddeloze mensen maakt, en antwoordt: neen, want het is onmogelijk dat wie Christus door een waar geloof is ingeplant, geen vruchten der dankbaarheid zou voortbrengen; en zij leert (vraag 86) dat de gelovige juist uit die vruchten van zijn geloof verzekerd wordt.⁵ Wie dus met Dordrecht wil spreken, moet beide kolommen van dit opstel laten staan; de synode deed het zelf.

1.8 De controverse tussen George Whitefield (1714-1770) en John Wesley (1703-1791)

De beroemde opwekkingsprediker George Whitefield en de broers John en Charles Wesley behoorden tot de grondleggers van het methodisme en van de evangelische beweging. Whitefield geloofde en verdedigde echter, evenals veel andere anglicaanse evangelicalen van de achttiende eeuw, zoals Augustus Toplady, John Newton en William Romaine, het leerstuk van de uitverkiezing, en hij kon zich daarom niet verenigen met de arminiaanse opvattingen van de Wesleys over de verzoening. In 1739 werden de verschillen over verkiezing en predestinatie openbaar, toen John Wesley zijn preek "Free Grace" liet drukken; in 1741 leidde dit tot een breuk, hoewel de Wesleys en Whitefield op persoonlijk vlak vrienden en medearbeiders bleven. Deze episode is bekend geworden als de Free Grace Controversy. Van 1756 tot 1766 was John Wesley bovendien verwickeld in een strijd met de calvinistische methodist James Hervey en diens aanhangers over de toegerekende gerechtigheid van Christus.

Whitefield overleed in 1770; op zijn eigen verzoek was het John Wesley die zijn begrafenispreek in Londen hield.⁶ Na zijn dood volgde een pamflettenoorlog tussen wesleyanen en calvinisten die enkele jaren duurde en aan beide zijden vele deelnemers had. Deze strijd bewoog John Wesley ertoe in 1778 het Arminian Magazine te gaan uitgeven om het calvinisme tegen te gaan, en in 1785 publiceerde hij de preek "On Working Out Our Own Salvation" als zijn definitieve opvatting over de plaats van de werken in de verlossing. De zogenoemde Minutes Controversy (1770-1777), ontstaan rond de notulen van de methodistische conferentie van 1770, ging over de rol

⁵ Dordtse Leerregels, hoofdstuk V, artikelen 4, 5, 12, 13 en 14; Heidelbergse Catechismus, zondag 24 (vraag 64) en zondag 32 (vraag 86), in: De Drie Formulieren van Enigheid.

⁶ Wikipedia, "George Whitefield", https://en.wikipedia.org/wiki/George_Whitefield.

van de werken in het heil, maar daarachter lagen de blijvende spanningen tussen wesleyanen en calvinisten over de heilsorde en de kernbegrippen: verkiezing (onvoorwaardelijk of voorwaardelijk), predestinatie (Godelijk besluit of Godelijke voorkennis), genade (onwederstandelijk of wederstandelijk) en rechtvaardiging. In veel opzichten was het een botsing tussen twee theologische stelsels binnen één gemeenschappelijke evangelische traditie, en beide stelsels bestaan tot op onze dag voort. Wie deze controverse bestudeert, verstaat beter hoe de twee tradities aan het begin van de evangelische beweging vorm kregen en het evangelische geloof van vandaag blijven bepalen.⁷

⁷ Wesley Scholar, "The Minutes Controversy 1770-1777", <https://wesleyscholar.com/the-minutes-controversy-1770-1777/>.

2. De leer van Gods Woord

Wij zien dus dat dit een zeer oud onderwerp is, en dat is niet voor niets. Het komt doordat Gods Woord naast de leer van Gods soevereine uitverkiezing een sterk beroep doet op de verantwoordelijkheid van de zondaar, en evenzeer op die van de gelovige. Zoals wij zo dadelijk zullen zien, kan de arminiaanse positie worden onderbouwd met een mogelijk nog groter aantal teksten dan de positie die Gods verkiezende genade benadrukt. Er is een veelheid van teksten die het deelhebben aan de genade aan de verantwoordelijkheid van de mens laat afhangen, en die in de waarschuwingen voor de gevolgen van ongehoorzaamheid even scherp geformuleerd zijn tegenover een afwijkende gelovige als tegenover een goddeloze.

Velen hebben één van deze beide Bijbelse waarheden gekozen om vervolgens de andere te gaan bestrijden. Uit de teksten die de verantwoordelijkheid van de mens benadrukken, trekt men gevolgtrekkingen die tot pelagiaanse en arminiaanse leringen leiden. Het probleem zijn dus niet de teksten zelf, maar de gevolgtrekkingen die eruit worden getrokken.

Men zou kunnen tegenwerpen: maar dat geldt dan evenzeer voor de leer van de uitverkiezing; de gevolgtrekkingen die uit die teksten worden gemaakt, staan haaks op de teksten die een ernstig beroep doen op de verantwoordelijkheid van de mens. Dat is waar. Deze tegenwerping houdt echter in dat men óf geen van beide waarheden mag benadrukken, óf beide moet benadrukken. Wij kunnen dus vaststellen dat er tussen de teksten die de uitverkiezing helder bewijzen en de teksten die de verantwoordelijkheid van de mens helder bewijzen, een grote spanning bestaat. Die spanning laat zich zelfs niet opheffen door een middenstandpunt dat beide op theologische wijze met elkaar poogt te verzoenen; dan verdwijnen eenvoudigweg beide waarheden.

2.1 De spanning laten staan

Er kan echter nog een ander standpunt worden ingenomen: het standpunt dat beide waarheden geheel aanvaardt en de spanning die ertussen ligt, laat bestaan. Dat standpunt is niet populair, want mensen aanvaarden gemakkelijker een leer die geheel logisch en verklaarbaar is. Maar is Gods Woord ons gegeven opdat wij daarmee tot ons doel komen, of opdat Gód door middel van Zijn Woord tot het doel komt dat Hij Zich gesteld heeft?

Romeinen 10:17 *Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.*

2 Timótheüs 3:16-17 *Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is; opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.*

Het is dus geen eenvoudig onderwerp, maar wel een zeer belangrijk onderwerp. Niet belangrijk om een theologisch debat te winnen of om vast te stellen wie gelijk heeft, maar op een geheel andere wijze: vanwege de eer van God in het zaligen van zondaren, dat is Zijn soevereine genade in de leer van de uitverkiezing, en vanwege het doordringen van de ernst van Gods waarschuwingen.

2.2 God komt tot Zijn doel door Zijn Woord

Hier moet iets aan worden toegevoegd dat voor het hele opstel beslissend is. De vraag hierboven, of het Woord er is opdat wij tot ons doel komen of opdat God tot het Zijne komt, heeft een antwoord, en dat antwoord luidt: God komt tot Zijn doel door middel van Zijn Woord, en het is de

Heilige Geest Die door dat Woord in het hart van de zondaar en van de gelovige werkt. Niet door een theologisch stelsel over het Woord, maar door het Woord zelf, en door beide soorten van teksten. Wie dit vasthoudt, hoeft de spanning niet meer op te lossen; hij ziet dat God haar gebruikt.

De Schrift zegt zelf dat zij het werktuig van de Geest is. Het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods (Romeinen 10:17). De wedergeboorte geschiedt "door het levende en eeuwig blijvende Woord van God" (1 Petrus 1:23), en de Vader "heeft ons gebaard door het Woord der waarheid" (Jakobus 1:18). Jezus zegt: "De Geest is het, Die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven" (Johannes 6:63). Paulus dankt God dat de Thessalonicenzen het gepredikte Woord ontvingen "niet als der mensen woord, maar (gelijk het waarlijk is) als Gods Woord, dat ook werkt in u, die gelooft" (1 Thessalonicensen 2:13). Het Woord is dus niet een boek waaruit wij leerstellingen halen; het is een kracht waarmee God handelt. De profeet Jesaja zegt het met het beeld van de regen, en men lette erop dat God daar spreekt over Zijn doel, niet over het onze:

Jesaja 55:10-11 *Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert; maar doorvochtigt de aarde, en maakt, dat zij voortbrengt en uitspruigt, en zaad geeft den zaaier, en brood den eter; also zal Mijn woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren; maar het zal doen, hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen, waartoe Ik het zende.*

Nu is het opmerkelijk dat de apostel, wanneer hij zegt waartoe de Schrift nuttig is, vier dingen noemt die precies over de twee kolommen van dit opstel verdeeld zijn: "tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is" (2 Timótheüs 3:16). De teksten van de eerste kolom leren en onderwijzen: zij zeggen de gelovige wie God is, dat de zaligheid uit Hem is en dat niemand hem uit Zijn hand rukt. De teksten van de tweede kolom wederleggen en verbeteren: zij treffen de gelovige die afwijkt, ontnemen hem zijn valse rust en drijven hem terug. Beide soorten zijn "van God ingegeven", beide zijn "nuttig", en van beide geldt het doel dat Paulus noemt: "opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust". Wie één van beide soorten teksten wegneemt of onschadelijk maakt, neemt de Geest een werktuig uit de hand.

Want zo werkt de Geest. Hij "zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel" (Johannes 16:8), en Hij doet dat met het Woord dat Hij Zelf heeft ingegeven. Aan de zondaar die zich verhardt, en aan de gelovige die het bij de zonde laat, bindt Hij de tweede kolom op het hart: "die meent te staan, zie toe, dat hij niet valle"; "zo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen". Dat is geen dreigen in de lucht; de Geest gebruikt deze woorden om te doen wat zij zeggen, namelijk de afwijkende te doen vrezen en terug te brengen. Aan de verslagene daarentegen, die weet dat hij het niet uit zichzelf heeft en het ook niet uit zichzelf kan vasthouden, bindt dezelfde Geest de eerste kolom op het hart: "Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen"; "niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken". Ook dat is geen troost in de lucht; de Geest gebruikt deze woorden om te doen wat zij zeggen, namelijk de gebrokene te verzekeren dat God het werk begonnen heeft en het zal voleindigen. Dezelfde Geest, hetzelfde Woord, twee soorten teksten, en één doel: dat de uitverkorene behouden wordt langs de weg van het geloof, de vreze en de volharding, en dat God daarvan alle eer ontvangt.

Zo wordt ook duidelijk waarom de Schrift over de verkiezing niet spreekt als over een besluit dat wij van buitenaf kunnen nalezen, maar als over iets dat in het Woord tot ons komt. Paulus schrijft aan Thessalonica: "wetende, geliefde broeders, uw verkiezing van God; want ons Evangelie is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht, en in den Heiligen Geest, en in vele

verzekerdheid" (1 Thessalonicensen 1:4-5). De verkiezing werd gekend aan de kracht waarmee het Woord kwam. Anders gezegd: de eerste kolom wordt nooit los van de tweede tot zekerheid; het is de Geest Die door het Woord werkt, en Hij werkt door heel het Woord.

Het Woord van God is niet in de hand van theologen gegeven om elkaar te bestrijden; het is in de hand van de Geest gegeven om zondaren te bekeren en gelovigen te doen volharden. Daarom hoeft de spanning tussen de twee kolommen niet op papier te worden opgelost. Zij wordt opgelost in het hart, door de tijd heen, waar de Geest de ene tekst na de andere aan het hart bindt, telkens die tekst die het hart op dat ogenblik nodig heeft. **God komt tot Zijn doel door Zijn Woord, door heel Zijn Woord, en de Heilige Geest gebruikt daartoe beide soorten van teksten; wie ze beide laat staan, laat de Geest Zijn werk doen.**

3. De twee kolommen

Nu volgen de twee kolommen. Zij laten zelfstandig zien wat ik hierboven heb geprobeerd te verwoorden: zonder begeleiding, zonder aanwijzing hoe men de teksten moet lezen of uitleggen, alleen de teksten zelf in hun verband. Wie een tekst wil verstaan, leze het hoofdstuk waaruit zij genomen is. De kolommen verschillen duidelijk van lengte, maar dat is zonder opzet; ik sta namelijk volledig achter beide kolommen, omdat het alles Gods Woord is. De vetgedrukte woorden wijzen slechts aan waarom de tekst in deze kolom staat.

3.1 De eerste kolom

Teksten die de zaligheid alleen aan Gods verkiezende liefde laten afhangen, alsof de mens geen verantwoordelijkheid heeft en er niets aan toe of af kan doen.

Matthéüs 15:13 Maar Hij, antwoordende, zeide: **Alle plant, die Mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden.**

Matthéüs 22:14 Want velen zijn geroepen, maar **weinigen uitverkoren.**

Markus 13:22 Want er zullen valse christussen, en valse profeten opstaan, en zullen tekenen en wonderen doen, om te verleiden, **indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen.**

Lukas 24:45 Toen **opende Hij** hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden.

Johannes 5:24 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Die Mijn woord hoort, en gelooft Hem, Die Mij gezonden heeft, **die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis**, maar is uit den dood overgegaan in het leven.

Johannes 6:37 **Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen;** en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.

Johannes 6:39 En dit is de wil des Vaders, Die Mij gezonden heeft, **dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze**, maar hetzelfde opwekke ten uitersten dage.

Johannes 6:44-45 Niemand kan tot Mij komen, **tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke;** en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage. Er is geschreven in de profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. **Een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.**

Johannes 10:27-28 Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven; en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, **en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken.**

Johannes 15:16 Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar **Ik heb u uitverkoren**, en Ik heb u gesteld, dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, en dat uw vrucht blijve; opdat, zo wat gij van den Vader begeren zult in Mijn Naam, Hij u dat geve.

Johannes 15:19 Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, **maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren**, daarom haat u de wereld.

Handelingen 13:48 Als nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich, en prezen het Woord des Heeren; **en er geloofden zovelen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven.**

Handelingen 16:14 En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster, van de stad Thyatira, die God diende, hoorde ons; **welker hart de Heere heeft geopend**, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.

Romeinen 8:29-30 Want die Hij **te voren gekend** heeft, die heeft Hij ook **te voren verordineerd**, den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt.

Romeinen 8:38-39 Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere.

Romeinen 9:11-12 Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, **dat naar de verkiezing is**, vast bleve, niet uit de werken, **maar uit den Roepende**; zo werd tot haar gezegd: De meerdere zal den mindere dienen.

Romeinen 9:13-18 Gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat. Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Dat zij verre. Want Hij zegt tot Mozes: **Ik zal Mij ontfermen, diens Ik Mij ontferm, en zal barmhartig zijn, dien Ik barmhartig ben**. Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods. Want de Schrift zegt tot Farao: Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in u Mijn kracht bewijzen zou, en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de ganse aarde. **Zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt, dien Hij wil**.

Romeinen 11:5 Alzo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, **naar de verkiezing der genade**.

1 Korinthe 1:8 Welke God **u ook zal bevestigen tot het einde toe**, om onstraffelijk te zijn in den dag van onzen Heere Jezus Christus.

2 Korinthe 5:17 Zo dan, indien iemand in Christus is, die is **een nieuw schepsel**; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden.

Galaten 2:20 Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, **Die mij liefgehad heeft, en Zichzelve voor mij overgegeven heeft**.

Efeze 1:3-6 Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus. **Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld**, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde; Die ons **te voren verordineerd** heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelve, naar het welbehagen van Zijn wil; tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde.

Efeze 2:10 Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, **welke God voorbereid heeft**, opdat wij in dezelve zouden wandelen.

Filippensen 1:6 Vertrouwende ditzelve, dat Hij, Die **in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op den dag van Jezus Christus**.

Filippensen 1:29 Want u is **uit genade gegeven** in de zaak van Christus, niet alleen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden.

Filippensen 2:12-13 Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; **want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen**.

Kolossensen 1:13 **Die ons getrokken heeft** uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk van den Zoon Zijner liefde.

2 Timótheüs 1:9 Die ons heeft zalig gemaakt, en geroepen met een heilige roeping; **niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, voor de tijden der eeuwen**.

2 Timótheüs 2:19 Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: **De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn**; en: Een iegelijk, die den Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid.

Hebreeënen 10:14 Want met een offerande **heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden**.

1 Petrus 1:2 **Den uitverkorenen naar de voorkennis van God den Vader**, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus; genade en vrede zij u vermenigvuldigd.

1 Petrus 1:5 Die *in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof* tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in den laatsten tijd.

1 Johannes 2:19 Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; **want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn;** maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.

Judas 1:24 Hem nu, **Die machtig is u van struikelen te bewaren**, en onstraffelijk te stellen voor Zijn heerlijkheid, in vreugde.

3.2 De tweede kolom

Teksten die de zaligheid alleen aan de verantwoordelijkheid van de mens ten opzichte van Gods genade laten hangen, alsof er geen verkiezing is.

Jeremia 18:6-8 *Zal Ik ulieden niet kunnen doen, gelijk deze pottenbakker, o huis Israëls? spreekt de HEERE; ziet, gelijk leem in de hand des pottenbakkers, also zijt gijlieden in Mijn hand, o huis Israëls! In een ogenblik zal Ik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal uitrukken, en afbreken, en verdoen; maar indien datzelfde volk, over hetwelk Ik zulks gesproken heb, zich van zijn boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hetzelfde gedacht te doen.*

Ezechiël 18:20-24 *De ziel, die zondigt, die zal sterven; de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders, en de vader zal niet dragen de ongerechtigheid des zoons; de gerechtigheid des rechtvaardigen zal op hem zijn, en de goddeloosheid des goddelozen zal op hem zijn. Maar wanneer de goddeloze zich bekeert van al zijn zonden, die hij gedaan heeft, en al Mijn inzettingen onderhoudt, en doet recht en gerechtigheid, hij zal gewisselijk leven, hij zal niet sterven. Al zijn overtredingen, die hij gedaan heeft, zullen hem niet gedacht worden; in zijn gerechtigheid, die hij gedaan heeft, zal hij leven. Zou Ik enigszins lust hebben aan den dood des goddelozen, spreekt de Heere HEERE; is het niet, als hij zich bekeert van zijn wegen, dat hij leve? Maar als de rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid, en onrecht doet, doende naar al de gruwelen, die de goddeloze doet, zou die leven? Al zijn gerechtigheden, die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden; in zijn overtreding, waardoor hij overtreden heeft, en in zijn zonde, die hij gezondigd heeft, in die zal hij sterven.*

Ezechiël 33:13 *Als Ik tot den rechtvaardige zeg, dat hij zekerlijk leven zal, en hij op zijn gerechtigheid vertrouwt, en onrecht doet, zo zullen al zijn gerechtigheden niet gedacht worden, maar in zijn onrecht, dat hij doet, daarin zal hij sterven.*

Matthéüs 7:21 *Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet den wil Mijns Vaders, Die in de hemelen is.*

Matthéüs 24:12-13 *En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.*

Lukas 7:30 *Maar de farizeeën en de wetgeleerden hebben den raad Gods tegen zichzelf verworpen, van hem niet gedoopt zijnde.*

Lukas 8:13 *En die op de steenrots bezaaid worden, zijn dezen, die, wanneer zij het gehoord hebben, het Woord met vreugde ontvangen; en dezen hebben geen wortel, die maar voor een tijd geloven, en in den tijd der verzoeking wijken zij af.*

Johannes 3:18 *Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft, is alrede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in den Naam des eniggeboren Zoons van God.*

Johannes 8:31 *Jezus dan zeide tot de Joden, die in Hem geloofden: Indien gijlieden in Mijn woord blijft, zo zijt gij waarlijk Mijn discipelen.*

Johannes 15:5-6 *Ik ben de Wijnstok, en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen. Zo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen, gelijkerwijs de rank, en is verdord; en men vergadert dezelve, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand.*

Handelingen 7:51 *Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd den Heiligen Geest; gelijk uw vaders, also ook gij.*

Romeinen 8:13 Want indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven; maar indien gij door den Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven.

Romeinen 11:20-22 Het is wel; **zij zijn door ongeloof afgebroken**, en gij staat door het geloof. Zijt niet hooggevoelende, maar vrees. Want is het, dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, **zie toe, dat Hij ook mogelijk u niet spare**. Zie dan de goedertierenheid en de strengheid van God; de strengheid wel over degenen, die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, **indien gij in de goedertierenheid blijft; anderszins zult ook gij afgehouden worden**.

1 Korinthe 8:11 En zal de broeder, die zwak is, **door uw kennis verloren gaan, om welken Christus gestorven is?**

1 Korinthe 9:27 Maar ik bedwing mijn lichaam, en breng het tot dienstbaarheid, opdat ik niet enigszins, daar ik anderen gepredikt heb, **zelf verwerpelijk worde**.

1 Korinthe 10:12 Zo dan, **die meent te staan, zie toe, dat hij niet valle**.

1 Korinthe 15:1-2 Voorts, broeders, ik maak u bekend het Evangelie, dat ik u verkondigd heb, hetwelk gij ook aangenomen hebt, in hetwelk gij ook staat; door hetwelk gij ook zalig wordt, **indien gij het behoudt** op zodanige wijze, als ik het u verkondigd heb; **tenzij** dan dat gij tevergeefs geloofd hebt.

2 Korinthe 5:20 Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege: **laat u met God verzoenen**.

Galaten 4:19 Mijn kinderkens, die ik **wederom arbeide te baren**, totdat Christus een gestalte in u krijg.

Galaten 5:4 Christus is u ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wilt worden; **gij zijt van de genade vervallen**.

Kolossensen 1:23 **Indien** gij maar blijft in het geloof, gefondeerd en vast, **en niet bewogen wordt** van de hope des Evangelies, dat gij gehoord hebt.

2 Thessalonicensen 2:3 Dat u niemand verleide op enigerlei wijze; want die komt niet, **tenzij dat eerst de afval** gekomen zij, en dat geopenbaard zij de mens der zonde, de zoon des verderfs.

1 Timótheüs 1:19 Houdende het geloof, en een goed geweten, hetwelk sommigen verstoten hebbende, **van het geloof schipbreuk geleden hebben**.

1 Timótheüs 2:4 Welke wil, **dat alle mensen** zalig worden, en tot kennis der waarheid komen.

1 Timótheüs 4:1 Doch de Geest zegt duidelijk, dat in de laatste tijden sommigen zullen **afvallen van het geloof**, zich begevende tot verleidende geesten, en leringen der duivelen.

1 Timótheüs 6:19-21 Leggende zichzelf weg tot een schat een goed fundament tegen het toekomende, **opdat zij het eeuwige leven verkrijgen mogen**. O Timótheüs, bewaar het pand u toebetrouwd, een afkeer hebbende van het ongoddelijk ijdel roepen, en van de tegenstellingen der valselijk genaamde wetenschap; dewelke sommigen voorgevende, **zijn van het geloof afgeweken**. De genade zij met u. Amen.

2 Timótheüs 2:18-19 Die van de waarheid **zijn afgeweken**, zeggende, dat de opstanding alrede geschied is, en verkeren sommiger geloof. Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn; **en: Een iegelijk, die den Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid**.

Hebreeë 2:1 Daarom moeten wij ons te meer houden aan hetgeen van ons gehoord is, **opdat wij niet te eniger tijd doorvloeien**.

Hebreeë 3:6 Maar Christus, als de Zoon over Zijn eigen huis; Wiens huis wij zijn, **indien wij** maar de vrijmoedigheid en den roem der hoop **tot het einde toe vast behouden**.

Hebreeë 3:12-14 Ziet toe, broeders, dat niet te eniger tijd in iemand van u zij een boos, ongelovig hart, **om af te wijken van den levenden God**; maar vermaant elkander te allen dage, zolang als het heden genaamd wordt, **opdat niet iemand uit u verhard worde door de verleiding der zonde**. Want wij zijn Christus deelachtig geworden, **zo wij anders het beginsel van dezen vasten grond tot het einde toe vast behouden**.

Hebreeën 4:11 Laat ons dan ons benaarstigen, **om in die rust in te gaan**; opdat niet iemand in hetzelfde voorbeeld der ongelovigheid valle.

Hebreeën 6:4-8 Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn, en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomstige eeuw, **en afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering**, als welke zichzelf den Zoon van God **wederom kruisigen** en openlijk te schande maken. Want de aarde, die den regen, menigmaal op haar komende, indrinkt, en bekwaam kruid voortbrengt voor degenen, door welke zij ook gebouwd wordt, die ontvangt zegen van God; maar die doornen en distelen draagt, die is verwerpelijk, en nabij de vervloeking, welker einde is tot verbranding.

Hebreeën 10:26-29 Want zo wij willens zondigen, **nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben**, zo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonden; maar een schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden. Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid, onder twee of drie getuigen; hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, **die den Zoon van God vertreden heeft**, en het bloed des testaments onrein geacht heeft, **waardoor hij geheiligd was**, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?

Hebreeën 10:38-39 Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven; en **zo iemand zich onttrekt**, Mijn ziel heeft in hem geen behagen. Maar wij zijn niet van degenen, **die zich onttrekken ten verderve**, maar van degenen, die geloven tot behouding der ziel.

Hebreeën 12:14-15 **Jaagt** den vrede na met allen, en de heiligmaking, **zonder welke niemand den Heere zien zal**; toeziende, dat niet iemand **verachttere van de genade Gods**; dat niet enige wortel der bitterheid, opwaarts spruitende, beroerte make en door dezelve velen ontreinigd worden.

Hebreeën 12:25 Ziet toe, dat gij Dien, Die spreekt, **niet verwerpt**; want indien dezen niet zijn ontvloten, die dengene verwierpen, welke op aarde Goddelijke antwoorden gaf, veelmeer zullen wij niet ontvlieden, **zo wij ons van Dien afkeren**, Die van de hemelen is.

Hebreeën 12:28-29 Daarom, alzo wij een onbewegelijk Koninkrijk ontvangen, **laat ons de genade vast houden**, door dewelke wij welbehagelijk Gode mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid. Want onze God is een verterend vuur.

Jakobus 5:19-20 Broeders, **indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald, en hem iemand bekeert**, die wete, dat degene, die een zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, een ziel van den dood zal behouden, en menigte der zonden zal bedekken.

1 Petrus 1:17 En indien gij tot een Vader aanroept Dengene, Die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, **zo wandelt in vreze den tijd uwer inwoning**.

2 Petrus 1:10 Daarom, broeders, benaarstigt u te meer, om **uw roeping en verkiezing vast te maken**; want dat doende zult gij **nimmermeer struikelen**.

2 Petrus 2:1 En er zijn ook valse profeten onder het volk geweest, gelijk ook onder u valse leraars zijn zullen, die verderfelijke ketterijen bedektelijk invoeren zullen, **ook den Heere, Die hen gekocht heeft, verloochenende, en een haastig verderf over zichzelf brengende**.

2 Petrus 3:9 De Heere vertraagt de belofte niet (gelijk enigen dat traagheid achten), maar is lankmoedig over ons, **niet willende, dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen**.

Openbaring 2:5 Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken; en zo niet, Ik zal u haastelijk bij komen, en zal uw kandelaar van zijn plaats weren, **indien gij u niet bekeert**.

Openbaring 2:7 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. **Die overwint**, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is.

Openbaring 2:10 **Zijt getrouw tot den dood**, en Ik zal u geven de kroon des levens.

Openbaring 2:16 Bekeer u; en **zo niet**, Ik zal u haastelijk bij komen, en zal tegen hen krijg voeren met het zwaard Mijnsmonds.

Openbaring 2:25-26 Maar hetgeen gij hebt, houdt dat, totdat Ik zal komen. En **die overwint, en die Mijn werken tot het einde toe bewaart, Ik zal hem macht geven over de heidenen**.

3.3 Het boek des levens

Een derde reeks teksten hoort bij beide kolommen tegelijk. Het boek des levens is van vóór de grondlegging der wereld, en toch spreekt de Schrift over uitdelgen uit dat boek. Ook hier laat ik de teksten voor zichzelf spreken.

Exodus 32:32-33 *Nu dan, indien Gij hun zonden vergeven zult! doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, hetwelk Gij geschreven hebt. Toen zeide de HEERE tot Mozes: **Dien zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.***

Psalm 69:29 *Laat hen **uitgedelgd worden uit het boek des levens**, en met de rechtvaardigen niet aangeschreven worden.*

Daniël 7:10 *Een vurige rivier vloeide, en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tien duizendmaal tien duizenden stonden voor Hem; het gericht zette zich, **en de boeken werden geopend.***

Lukas 10:20 *Doch verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn; maar verblijdt u veel meer, dat **uw namen geschreven zijn in de hemelen.***

Filippenzen 4:3 *En ik bid ook u, gij mijn oprechte metgezel, wees dezen vrouwen behulpzaam, die met mij gestreden hebben in het Evangelie, ook met Clemens, en de andere mijn medearbeiders, welker namen zijn **in het boek des levens.***

Openbaring 3:5 ***Die overwint, die zal bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijn naam belijden voor Mijn Vader en voor Zijn engelen.***

Openbaring 3:21 ***Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon.***

Openbaring 13:8 *En allen, die op de aarde wonen, zullen hetzelfde aanbidden, welker namen niet zijn geschreven **in het boek des levens, des Lams, Dat geslacht is, van de grondlegging der wereld.***

Openbaring 20:12 *En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; **en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.***

Openbaring 22:19 *En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, **God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is.***

4. Mijn standpunt

Mijn standpunt is daarom voluit Bijbels, en het is, naar ik meen, ook het standpunt dat Calvijn en de Dordtse vaders hebben ingenomen. Het laat zich in twee delen zeggen, en beide delen zijn even waar.

4.1 Waar de zekerheid ligt: in Hem

Zolang wij "in Hem zijn" (Johannes 15), ons vertrouwen op Hem stellen (Romeinen 10) en weten dat Christus in ons leeft (Galaten 2), zolang mogen en behoren wij te weten dat wij verkoren zijn van eeuwigheid (Efeze 1:4), dat niemand ons uit Zijn hand zal rukken, dat het God was Die ons uit de duisternis heeft getrokken tot Zijn wonderbaar licht (Kolossensen 1:13), en dat wij voor altijd van Gods genade verzekerd mogen zijn.

Maar indien wij zondigen en ons daarvan niet bekeren, indien wij ons onttrekken aan Hem, aan Zijn Woord en aan Zijn gemeente, dan weten wij dat Gods Geest bedroefd wordt, dat de gevoelige vertroosting, het stille vertrouwen op Jezus Christus en de vrede door Zijn verzoening uit ons hart wijken, veroorzaakt door ongeloof en door ongehoorzaamheid aan het Evangelie. Wie volhardt in het niet-horen naar Gods vermaningen, rechtstreeks uit Zijn Woord of door de broeders gesproken, zal onvermijdelijk verloren gaan, en zijn gebeden worden niet verhoord zolang hij daarin volhardt (1 Johannes 5:14-15). Zolang iemand daarin volhardt, mag en kan de leer van Gods verkiezende genade hem geen enkele troost geven; dan moeten de bedreigingen en hun gevolgen ernstig tot hem spreken, dat hij ten volle verantwoordelijk wordt gehouden voor zijn zonde en zijn afval. Maar zodra hij zich van de zonde wil bekeren, wil en kan hij dit, getroost en bemoedigd, aan niets anders toeschrijven dan aan Gods genadige werking in zijn hart: "want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen" (Filippensen 2:13).

In de toestand van zonde en afval mag daarom geen plaats zijn voor de overweging: "als ik verkoren ben van vóór de grondlegging der wereld, dan zal God mij wel weer op de goede weg brengen". Nee, wij zullen onverwijld eerst moeten terugkeren tot de gehoorzaamheid aan Christus. De uitverkiezing leert geen vrijheid om te zondigen, integendeel. De leer van de uitverkiezing leert evenwel ook niet dat ik door de zonde uit de genade kan vallen, integendeel. En toch waarschuwt Gods Woord mij daar ernstig voor. Hoe kan dit bestaan?

Alle waarheid, zekerheid en verkiezing is, kan en mag alleen waar zijn voor onszelf, zolang wij persoonlijk door het geloof weten in Hem geborgen te zijn, tot Hem de toevlucht nemen en de zonde uit liefde tot Hem haten.

4.2 De waarschuwing als werktuig van de Geest

Anders gezegd: het is juist de Geest van God Die bij de uitverkorene die van de gehoorzaamheid aan Christus afwijkt, het Woord van God gebruikt en hem zijn grote verantwoordelijkheid voor zijn eigen ondergang op het hart bindt. Het is immers de Heilige Geest Die de mens overtuigt van de zondigheid van de zonde van het ongeloof (Johannes 16:8-9), en zo ook van de zonde van de afval, met het gevaar om op eigen verantwoording eeuwig verloren te gaan. Het Woord van God is niet in de hand van theologen gegeven om elkaar te bestrijden; God gebruikt de ware Godgeleerden, in de bediening des Geestes, om de zondaar te bekeren en de broeders te doen volharden op de goede weg. Dit is precies wat de Dordtse Leerregels bedoelen wanneer zij zeggen

dat God Zijn werk der genade bewaart en volbrengt "door vermaningen, dreigementen, beloften" (V, 14): de waarschuwing is niet de tegenstander van de verkiezing, maar haar werktuig.

2 Korinthe 3:6 *Die ons ook bekwaam gemaakt heeft, om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, niet der letter, maar des Geestes.*

4.3 Twijfel die op haar plaats is

Ik heb er daarom geen moeite mee wanneer een broeder gaat twijfelen aan zijn eeuwige staat op het ogenblik dat hij de zonde liever krijgt dan Christus. Het is goed dat hij gaat vrezen nooit door God gekend te zijn, wanneer hij Gods liefde verwerpt en zich niets aantrekt van de waarschuwingen in Gods Woord; het is goed dat hij bijtijds ontdekt dat hij het werk van Gods Geest mist, en zich zo tot God bekeert, om Zijn hulp bidt, zich van zijn zonden afkeert, zijn zonde aan Christus belijdt en zich daarna van Zijn vergeving en van zijn eeuwige verkiezing opnieuw verzekerd weet:

1 Johannes 1:9 *Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid.*

Wanneer wij buiten de gemeenschap met Christus raken, is het alleen maar goed dat wij twijfelen aan onze eigen verkiezing; maar nooit mogen wij twijfelen aan de liefdevolle, altijd genadige bereidheid van Christus om ons bij bekering en belijdenis te vergeven. Wij moeten eenvoudig niet bij Hem vandaan lopen.

1 Korinthe 16:22 *Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking; Maran-atha!*

Het "probleem" bezweren met de zin "als een broeder afvallig wordt, dan blijkt hij geen ware gelovige geweest te zijn, want alleen ware gelovigen vallen niet af", is mijns inziens te kort door de bocht. Die zin heeft een tekst achter zich (1 Johannes 2:19, in de eerste kolom), en als leerstelling is zij waar; maar wie haar als eerste antwoord geeft aan een gevallen broeder, maakt een dogmatisch probleem kloppend voor zijn eigen verstand en laat de waarschuwing die de Schrift tot die broeder richt, ongebruikt liggen. Het is veel beter dat wij ons in dit alles bewust zijn van onze eigen zwakheid, opdat wij ons des te meer verzekeren behouden te zijn en te blijven door Christus, Hem nederig te dienen en te gehoorzamen, tot Hem de toevlucht te nemen en alles van Hem te verwachten. Alleen dan, zegt Paulus, is het God Die in ons werkt.

4.4 Wat de verkiezing wél verklaart

Anderzijds is het niet te begrijpen dat wij de genade hebben ontvangen om in Hem te geloven, juist wanneer wij om ons heen zoveel verwarring en ongetroostheid zien. Wij zijn van onszelf niet beter dan alle andere mensen; als het van onze wil had afgehangen, dan waren ook wij verloren gegaan. Genade en verkiezing horen bij elkaar; de verkiezing laat zien dat genade werkelijk genade is.

De leer van de uitverkiezing geeft de enige Bijbelse verklaring voor het geheimenis waarom de ene mens wel tot geloof komt en de andere niet. Wie de Schrift ernstig neemt, weet daaruit dat mensen van nature niet van elkaar verschillen: Paulus laat in zijn brieven onomstotelijk zien dat ieder mens, wie hij of zij ook is, van nature een boos en verdorven hart heeft dat God uit zichzelf niet zoekt (Romeinen 3:10-12). Wanneer twee mensen precies hetzelfde Evangelie horen, en de één buigt de knieën in geloof terwijl de ander zich verhardt, dan ligt de oorzaak daarvan nooit in

de mens zelf. De mens die gelooft, is uit zichzelf niet beter, vromer of verstandiger dan de mens die niet gelooft. Als het geloof zou afhangen van een eigen, innerlijke keuze van de mens, zonder de trekkende en vernieuwende kracht van God, dan zou op grond van onze aller verdorven natuur nooit iemand tot geloof komen.

Dat er wél mensen tot geloof komen, is daarom de diepste en meest overtuigende illustratie van soevereine genade. De uitverkiezing neemt elke grond voor menselijke roem weg. Zij dwingt de gelovige tot de nederige erkenning dat het louter Gods verkiezende liefde is geweest die het stenen hart heeft geopend, terwijl in de mens zelf daartoe geen enkele aanleiding was. Dit geheimenis laat zien dat genade werkelijk volkomen onverdiende genade is.

2 Korinthe 10:17-18 *Doch wie roemt, die roeme in den Heere. Want niet die zichzelf prijst, maar dien de Heere prijst, die is beproefd.*

4.5 Een tweesnijdend zwaard: twee lijnen, één doel

Gods Woord is geen enkelsnijdend, maar een tweesnijdend zwaard (Hebreeën 4:12). Het heeft twee kanten, en die zijn niet langs de weg van de menselijke logica met elkaar te verenigen. Juist daarom is er al eeuwenlang debat over dit onderwerp, en dat is niet verkeerd, als het ons maar nederig maakt tegenover een zaak die ons verstand werkelijk te boven gaat. Het laat juist de grootheid van God zien; ook hierin is dit onderwerp anders dan alle andere theologische twistpunten. Er is dus, naar mijn inzicht, een spanning tussen de teksten die de leer van de uitverkiezing benadrukken, alsof alles alleen van God afhangt, en de teksten die de enorme verantwoordelijkheid van de mens benadrukken om Gods genade te aanvaarden en daarin te blijven, alsof alles alleen van de mens afhangt.

De leer van de uitverkiezing geeft geen verklaring voor de noodzaak van de teksten die de menselijke verantwoordelijkheid benadrukken, met de waarschuwing voor het gevolg van ongehoorzaamheid: werkelijk verloren te gaan indien men daaraan geen gehoor geeft. "Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden" (Matthéüs 24:13). Betekent dit niet dat God deze teksten gebruikt om met de uitverkorenen tot Zijn doel te komen, zolang wij ze laten zeggen wat zij werkelijk zeggen, zodat de Heilige Geest ze aan het hart bindt zoals zij er staan?

Omdat er zoveel teksten zijn die laten zien dat wij, wanneer wij als gelovigen onze verantwoordelijkheid niet nemen, kunnen afvallen en verloren gaan, kan er mijns inziens geen theologisch sluitende formule worden opgesteld die Gods verkiezende genade en de menselijke verantwoordelijkheid tegelijk met elkaar in harmonie brengt. Men bedenke echter: voor God staan deze twee zaken niet tegenover elkaar. Dat besef wordt in theologische discussies dikwijls gemist; het is dan alsof wij de Bijbel hebben geschreven en daarom nog een paar zaken in harmonie moeten brengen, "anders klopt het niet". Ik zie het daarom zo, dat God deze spanning, spanning voor ons menselijk verstand, bewust in Zijn Woord heeft aangebracht, en dat zij alleen door de tijd heen, door Gods Geest, voor de oprechte gelovige wordt opgelost: wanneer alle waarheden in ootmoed en met ernst ter harte worden genomen en men het "logische" denken van het eigen verstand laat rusten. Alleen door onze liefde tot Hem, gelovende dat Hij ons eerst heeft liefgehad, weten wij ons van alle genade en verkiezing verzekerd, alléén in Christus.

Men kan het tweesnijdend zwaard ook vergelijken met de twee polen van een accu. Wanneer er slechts één pool is, of twee gelijke polen, is er geen spanning, en dan komt de accu nooit tot zijn doel. Zo komt ook Gods Woord nooit tot Zijn doel wanneer wij niet eenvoudig laten staan wat er staat. Er zijn dus twee lijnen van spreken in Gods Woord: de lijn van Gods verkiezende genade en

Zijn bewaring van de uitverkorene, en de lijn van de verantwoordelijkheid van de gelovige en het gevaar bij ongehoorzaamheid. Juist omdat deze twee lijnen elkaar versterken en elkaar tot vervulling, tot Gods doel, brengen, want de eerste lijn komt niet tot vervulling zonder de tweede, moeten wij er in dit geval blij om zijn dat er in de gemeente twee "partijen" zijn, die zo zorg dragen voor elkaar. Nooit zal iemand kunnen roemen in zijn eigen verantwoordelijkheid.

Heeft iemand ooit een drenkeling gezien die zich beroemde op zijn gehoorzaamheid aan de oproep om de reddingsboei goed vast te houden, omdat hij anders zou verdrinken? Nee, deze drenkeling is de kapitein dankbaar dat hij op tijd in zijn buurt kwam, dat hij de reddingsboei wierp, en dat hij die duidelijke instructies en waarschuwingen gaf. Hoeveel te meer geldt dit bij het ontvangen van onverdiende genade! **De broeders die de teksten over Zijn verkiezing van eeuwigheid gebruiken, kunnen daarom nooit tegen de broeders die de verantwoordelijkheid van de mens en de waarschuwing voor afval benadrukken, aanvoeren dat God daarin minder de eer krijgt: al deze teksten komen van God.**

4.6 De kenmerken van het kindschap

Ik hoop met dit alles slechts een bijdrage te leveren om met elkaar door Zijn Woord meer van God te leren, en minder van theologische stromingen. Want de Schrift geeft ons de kenmerken van Gods kinderen zeer duidelijk, en zij doet dat telkens met hetzelfde woord: *hieraan*.

Johannes 13:35 *Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander.*

1 Johannes 2:3 *En hieraan kennen wij, dat wij Hem gekend hebben, zo wij Zijn geboden bewaren.*

1 Johannes 2:5 *Maar zo wie Zijn Woord bewaart, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden; hieraan kennen wij, dat wij in Hem zijn.*

1 Johannes 3:10 *Hierin zijn de kinderen Gods en de kinderen des duivels openbaar. Een iegelijk, die de rechtvaardigheid niet doet, die is niet uit God, en die zijn broeder niet liefheeft.*

1 Johannes 3:16 *Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij Zijn leven voor ons gesteld heeft; en wij zijn schuldig voor de broeders het leven te stellen.*

1 Johannes 3:24 *En die Zijn geboden bewaart, blijft in Hem, en Hij in denzelven. En hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit den Geest, Dien Hij ons gegeven heeft.*

1 Johannes 4:12-13 *Niemand heeft ooit God aanschouwd; indien wij elkander liefhebben, zo blijft God in ons, en Zijn liefde is in ons volmaakt. Hieraan kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft.*

1 Johannes 5:2 *Hieraan kennen wij, dat wij de kinderen Gods liefhebben, wanneer wij God liefhebben, en Zijn geboden bewaren.*

Wanneer wij deze kenmerken bij elkaar opmerken, mag er geen scheiding komen, want anders gaan wij juist belangrijke kenmerken missen. Wie de zekerheid van de verkiezing zoekt buiten

deze kenmerken om, zoekt haar buiten Christus; wie de kenmerken zoekt zonder de verkiezing, zoekt zijn zekerheid in zichzelf. De Schrift geeft ons beide, en zij geeft ze in Hem.

4.7 Slot

Het laatste woord is aan Paulus, die in één zin de beide kolommen van dit opstel bijeenbrengt: het bevel om te werken met vreze en beven, en de grond waarom dat kan, namelijk dat God het is Die het werkt. Wie deze twee uit elkaar haalt, houdt óf een wet zonder genade, óf een genade zonder vreze over. Wie ze samen laat staan, zoals de apostel ze schreef, staat op de plaats waar de Schrift de gelovige wil hebben: werkend, en wel omdat God werkt.

Filippenzen 2:12-15 *Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen. Doet alle dingen zonder murmureren en tegenspreken; opdat gij moogt onberispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welke gij schijnt als lichten in de wereld.*

Geraadpleegde bronnen

Bijbel, Statenvertaling.

De Drie Formulieren van Enigheid: Dordtse Leerregels (1619), in het bijzonder hoofdstuk V; Heidelbergse Catechismus (1563), zondag 24 en 32.

Vroege Kerk, "Pelagianisme" (vroegekerk.nl); Lucepedia, "Johannes Cassianus"; Wikipedia, "Semipelagianisme", "Tweede Concilie van Orange" en "George Whitefield"; Wesley Scholar, "The Minutes Controversy 1770-1777".